

A rövidujjú pacsirta
[*Alauda brachydactyla* (LEISL.)],
Magyarország madárvilágának
új jelensége.

FRIWALDSZKY IMRE¹ s utána MOJSISOVICS ÁGOST² s végre MADARÁSZ GYULA dr.³ régebben megjelent munkáikban felemlitik ugyan e mediterrán faját a pacsirtáknak hazánk ornizájában, de utóbb joggal törölték⁴ nevét faunánkából, mert adataik bizonyosság nélkül szűkölködtek.

A valószínűség ugyan a mellett szól, hogy ez a pacsirta, mely a Földközi-tenger vidékein és Észak-Afrikában, valamint kelet felé Turkesztánig és Északnyugat-Indiáig (itt az *Alauda brachydactyla dukhunensis* fajtában) honos, előbb-utóbb nálunk is fel fog bukkanni, annival inkább, mert szomszédságunkban, a Balkán-félszigeten elég gyakori helyenként s mint északra feltévedt vendég, vagy hatszor került elő Angliában, mintegy harminczszor Helgolandon s elvéve Svájcban is és Németországban Mainz vidékén. BREHM A. „Thierleben“-jének magyarba átültetett kiadásában megjegyeztem,⁵ „lehetséges, hogy nálunk is előkerül s mindezeidig elkerülte figyelmünket“.

Feltevésem hamarosan valóra vált, mert körülbelül ugyanaz időtájt, mikor ez idézett sorokat leírtam, a *rövidujjú pacsirta* első magyar példánya csakugyan megkerült, még pedig a Királyhágón túl. HAUSMANN ERNŐ ugyanis, fia néhai való HAUSMANN VILMOS-nak, ki buzgósággal kutatta Brassó vidékének madárvilágát,

¹ A Magy. Tud. Akad. Évkönyvei, XI. köt. 1865. 72. l.

² Sep. Mitth. d. Naturw. Ver. Steierm. 1883. 85. l.

³ Rendszeres névsora a magyarországi madaraknak, 1881. 20. l.

⁴ MADARÁSZ Gy. dr.: Magyarázó a II. nemzetk. orn. congr. alk. Budapesten rendezett magyarországi madarak kiállításához 1891. A. MOJSISOVICS V. MOJSVÁR: Das Thierleben d. öst.-ung. Tiefebenen. 1897.

⁵ Az Állatok Világa, IV. köt. Madarak, I. köt. 1902. 223. l.

Die kurzzeilige Lerche
[*Alauda brachydactyla* (LEISL.)], eine
neue Erscheinung in der Ornis
Ungarns.

IMRE V. FRIWALDSZKY¹ und nach ihm ÁGOST V. MOJSISOVICS² und endlich GYULA V. MADARÁSZ³ führen diese mediterrane Lerehenart zwar in ihren früheren Werken in der Ornis Ungarns auf, sie strichen⁴ aber später den Namen derselben aus unserer Fauna mit Recht, da ihren Daten Beweise mangelten.

Die Wahrscheinlichkeit sprach zwar dafür, dass diese Lerche, welche in den Gebieten des Mittelländischen-Meereres und in Nord-Afrika, dann gegen Osten bis Turkestan und Nordost-Indien (letzteren Ortes als Subspecies *Alauda brachydactyla dukhunensis*) heimisch ist, früher oder später auch bei uns auftauchen wird, umsomehr, als dieselbe auf der benachbarten Balkan-Halbinsel stellenweise ziemlich häufig ist und nach Norden verirrend etwa sechsmal in England, gegen dreissigmal auf Helgoland und vereinzelt auch in der Schweiz und in Deutschland um Mainz vorkam. In der ungarischen Ausgabe von BREHM'S „Thierleben“ machte ich die Anmerkung:⁵ „möglich, dass diese Art auch bei uns vorkommt und bisher unserer Beobachtung entging“.

Meine Annahme bewährte sich auch bald, denn beiiläufig in derselben Zeit, als ich die citierten Zeilen niederschrieb, wurde das erste ungarische Exemplar der *kurzzeiligen Lerche* wirklich erlegt, und zwar jenseits des Királyhágó-Gebirgs in Erdély (Siebenbürgen). ERNŐ HAUSMANN, Sohn des weiland VILMOS HAUSMANN, eifrigen For-

¹ A Magy. Tud. Akad. Évkönyvei, XI. köt. 1865. p. 72.

² Sep. Mitth. d. Naturw. Ver. Steierm. 1883. p. 85.

³ Rendszeres névsora a magyarországi madaraknak, 1881. p. 20.

⁴ Dr. Gy. V. MADARÁSZ: Erläuterungen z. II. intern. ornith. Congress zu Budapest, 1891. — A. VON MOJSISOVICS VON MOJSVÁR: Das Thierleben d. öst.-ung. Tiefebenen 1897.

⁵ Az Állatok Világa, IV. köt. Madarak, I. köt. 1902. p. 223.

a múlt 1902. év ápr. 13-án Bácsfalu mezőin reáakadt madarunkra s el is ejtette. Kérésre a gondosan kitömött példányt megtekintés céljából elküldte hozzám s f. é. jún. 8-án kelt levelében ezt írja róla: „Az idén tavasszal újból kerestem Bácsfalu mezőin, de sajnos egyetlenegygyel se találkozhattam. Érdekes azonban, hogy az itt nagy számban költő mezei pacsirták a rövidűjű pacsirta énekét esalódásig hiven utánozzák. Utóbbinakszólása ugyanis emlékeztet a barázda-billegető ama hangjaihoz, minőket ragadozó madártól üldözve hangoztat. Hivogatója meg „krig-eg krig-eg“, szótagokkal festhető“

Összehasonlításra való anyagom csekély volta arra készítetett, hogy e példányt Tschusi Viktor lovaghoz is eljuttassam, oly kéréssel, vizsgálná meg, vajjon melyik fajtáját a rövidűjű pacsirtáknak képviseli a Bácsfalunál elejtett? Tüzetes egybehasonlítása nyomán — a miért e helyen is baráti köszönetemet fejezem ki neki — küldt, hogy a nyugoti fajta-hoz tartozik, de Tschusi levelében kiemeli, hogy „a gyűjteményében lévő valamennyi példánynál sötétebb és durvább rajzolatú“

Köszeg, 1903. június 22-én.

CHERNEL ISTVAN.

sehers der Ornis von Brassó, hatte am 13. April 1902 auf den Wiesen des Ortes Bácsfalu unseren Vogel angetroffen und auch erlegt. Auf meine Bitte übersendete er mir das sorgfältig präparirte Exemplar zur Ansicht und schrieb mir in seinem Briefe vom 8. Juni l. J. darüber folgendes: „Im heurigen Frühjahr suchte ich diesen Vogel wieder auf den Wiesen bei Bácsfalu, leider fand ich aber nicht einen einzigen. Interessanterweise ahmen aber die hier in grosser Zahl brütenden Feldlerchen den Gesang der kurzzeiligen Lereche täuschend nach. Der Ruf der letzteren erinnert nämlich an jene Töne der weissen Bachstelze, welche dieselbe, von einem Raubvogel verfolgt, hören lässt. Ihren Lockton aber könnte man mit den Sylben „*krig-eg, krig-eg*“ wiedergeben.“

Mein geringes Vergleichs-Materiale gab mir die Veranlassung, dass ich dieses Exemplar auch an Herrn Ritter VICTOR VON TSCHUSI mit der Bitte übersandte, er möge feststellen, zu welcher Form der kurzzeiligen Lereche das bei Bácsfalu erlegte Exemplar gehört? Auf Grund seiner genauen Vergleichen — wofür ich ihm auch hier besten Dank sage — wurde es klar, dass der fragliche Vogel der westlichen Form angehört, doch betont Tschusi in seinem Briefe, dass das Exemplar dunkler und gröber gezeichnet ist, als sämtliche Exemplare seiner Sammlung.

Köszeg, am 22. Juni 1903.

ISTVÁN V. CHERNEL.